

Избор најбажнијих бести из часописа

Интервју са Франком Ханткеом, шефом београдске канцеларије Фондације Фридрих-Еберт, надлежне за Србију

"... У ПРОЦЕСУ ТРАНЗИЦИЈЕ СИНДИКАТИ СУ ОСНОВНА ОРГАНИЗАЦИЈА КОЈА ШТИТИ РАДНИКЕ ..."

И СИНДИКАТИ И ЧЛАНСТВО МОРАЈУ ДА ПРИХВАТЕ ПРОМЕНЕ ... ДА СЕ ЕДУКУЈУ КАКО ДА ИЗВУКУ НАЈБОЉЕ

Фондација Фридрих Еберт основана је 1925. год. као политичко наслеђе првог демократски изабраног председника Немачке. Социјалдемократа Еберт, који се од занатлије уздигао на највишу државну функцију подстакао је оснивање фондације са следећим циљевима: Политичко и друштвено образовање људи свих друштвених слојева у духу демократије и плурализма, стипендирање младих надарених студената .... Партнери фондације су синдикати, невладине организације, удружења грађана, парламенти и државне институције.

Оружари: Да ли постојећи синдикални плурализам у Србији погодује бржем развоју радничког покрета?

Франк Хантке: Ја, у принципу, нисам против плурализма, јер ми у једном Синдикату који имамо у Немачкој, имамо одређени плурализам. И сасвим је разумљиво да се у једном процесу демократизације у синдикату стварају и делују одређене различите струје.

У том смислу је Србија негде просек. Улога Синдиката је, у ствари, заштита радника на радном месту, развој нових могућности у оквиру света рада, она што се конкретно односи на радника и његово радно место, нека врста социјалне сигурности, такође.

Како видите разлику између два представитивна синдиката (Самосталног и Независног)?

И ако посматрамо разлику између те две синдикалне организације, њихов почетни положај је потпуно различит. Независност је основана 90-их година, борили су се против тог система, основаны су као демократска организација, док је организација која је претходила данашњем ССС-у сарађивала са системом. Али, после 2000. године, после промена и један и други синдикат морају да живе у истом систему, у истом друштву. И не постоји алтернатива за то. Сваки покушај да се бори против садашњег система, против привредног развоја који предстоји, да се ту праве биле какве промене које би могле да утичу на пад тог система је у старту осуђен на пропаст.

Сматрам да и један и други синдикат имају исти задатак, да делују у истом друштву, тако да на неким нивоима - на новој предузећа, на новој грани некад не могу уопште да се разликују чланови једног од чланова другог синдиката.

Самостални синдикат има већи број чланова и развијенију инфраструктуру. Да ли сматрате да би се Ваша Фондација требала ангажовати на демократизацији тог Синдиката?

Ми свакако помажемо демократизацији Самосталног синдиката. Највећи број наших активности понудимо да се њима учествују и један и други синдикат, зависи од њих да ли ће прихватити и да ли ће учествовати. Тако да ми, с једне стране дајемо подршку сарадњи између та два синдиката, као и демократизацији обеју синдиката. Тренутно оно о чему активно радимо и што је најчешћа тема наших семинара и радионица у последње време јесте - организационе реформе у

Г.Хантке у упознавању са историјашом и активностима
наше Синдикалне организације јушем мултимедијалне
презентације и часописа "Оружари".

Синдикату, и то нудимо и једном и другом синдикату. Синдикати углавном веома добро прихватају то што ми радимо, и то што ми њима нудимо, и учествују у тим активностима. Веома често се догађа да су они захвални што ми инсистирамо на сарадњи и једног и другог синдиката.

Ви сте практично били сведок процеса транзиције у Србији, који улази у завршну фазу. Какве су сличности и разлике у односу на исти процес у другим земљама југоисточне Европе?

Постоје низ сличности у свим земљама. Као, на пример, стварање једне политичке елите која се на неки начин ослања на политичку елиту из претходних година и карактерише је недостатак контакта са становништвом. Интересовање грађана за политику опада. Сматрам да је то велика опасност и да може да се отклони само уколико се политичари и људи који се баве политиком буду више отворили према грађанима и више их слушали, а с друге стране, грађани би требало да се окрену поново политици јер је то једини начин да утичу на свој живот и друштву у коме живе. А у привредном смислу, у свим земљама у транзицији има један привредни пад од пет до десет година, где у периоду реструктуирања људи остају без послса, губе се радна места, тако да нема неког видљивог помака и људи не виде неке конкретне резултате.

Нестрпљивост и осећај да се ствари не мењају и не догађају доволно брзо је карактеристична за све земље у транзицији, то није нешто што је својствено само Србији.

наставак на страни 4 ➤

→ (наставак са стране 2)

Неки кораци не могу да се прескоче, зато што су сви кораци приближавања Европској унији, у том процесу транзиције, веома важни и без обзира на то колико су они болни, не могу се прескочити.

Оружари: Које видове борбе за своја права би требало да користе синдикати?

Франк Хантке: У принципу су синдикати у процесу транзиције једина организација и основна организација која штити раднике. То је и њихова обавеза да то сквате и да се активно тиме баве.

И, они ће бити саслушани само ако сами буду радили на томе. А радити на томе не односи се само на стотине штрајкова које треба организовати, јер величина тих штрајкова су из очаја, дефанзивни су и и уопште не показују снагу синдиката.

Али оно што је битно је да синдикати сами развију неке идеје које ће утицати на развој друштва. Наравно, могу бити саслушани само уколико не буду међусобно долазили у сукобе.

И синдикати и чланство морају да прихвате промене, и да у оквиру тих промена и у складу са услова у којима живе и раде, да се едукују како да извiku најбоље. Наравно, чланство треба да захтева, да тражи од синдикалних функционера да се створе одређени услови за то, а ти услови би били да се образују експери који би се бавили питањима од значаја за синдикат, да се и функционери образују у одређеном смислу, да се и они квалификују, као и да се образује чланство.

Ми смо имали дискусију о реформи синдиката, баш и Крагујевцу, и ту сам ја инсистирао на чињеници да синдикати нису социјална организација, већ политичка организација.

Улога синдиката је да на нивоу државе утиче на законодавство, да оно буде у складу са правим потребама радника, на нивоу предузећа - да радници имају боље могућности усавршавања, боља радна места, могућност напредовања у предузећу, да буду поштована нека одређена правила по питању

здравља, безбедности на раду.

А за то су потребни експерти, потребни су квалификовани људи унутар синдиката који би с тим одређеним темама бавили и све док синдикати не

Г.Хантке у разговору са представницима Синдикалне организације Заслава Оружје АД и листа Оружари у простиријама канцеларије Фондације у Београду 28.11.2006.

дођу до тога, док не сквате то као свој примарни задатак, правите грешке. Оно што се уништава кроз лоше радно законодавство, социјално законодавство, синдикати не могу поправити тиме што ће продати јефтинији угља чланству.

Разговор водила: Катарина Јаковљевић

ИЗ РАДА УПРАВНОГ ОДБОРА

ДРАГАН ИЛИЋ, члан Управног одбора

Новембарска седница УО протекла је у знаку презентовања и анализе резултата пословања. Низак ниво продаје у недостатку озбиљних уговора, озбиљно прети да угрози даље пословање фабрике. Све теже финансирање ресурса потребних за функционисање производње приметно је готово на сваком кораку. Недостатак основних потреба могао би за резултат да има даље угрожавање производње. Последице таквог стања могу бити несагледиве по фабрику и све запослене. Што се тиче дуговања према банкама и

добављачима, ускоро можемо очекивати да достигнемо највиши ниво задужености.

Олакшање у том делу је што је на истој седници донет предлог одлуке о конверзији дуговања према Енергетици у капитал Републике Србије, што Скупштина предузећа треба да потврди, чиме би се значајно олакшало сервисирање даљих обавеза за потрошено енергенте. Међутим, дневна обавеза плаћања око 800.000 динара прети да нас уведе у нова дуговања и тиме би се поново ушло у зачарани круг, из кога би тешко могли да изађемо.

Поред других тачака, на дневном реду седнице Управног одбора поново се нашао предлог одлуке о давању сагласности директору Предузећа да са деветорицом својих сарадника закључи посебне уговоре о заради, у висини од 3,5 просечних плата у фабрици, иако то није у надлежности Управног одбора, већ је регулисано Колективним уговором, упорно се инсистирало да се проблем решава на Управном одбору. Дате су смернице да се уђе у преговарање.

Преговарачки тим Синдиката је понудио предлог споразума који је требао да реши проблем плате пословодства, али је заузврат тражио извршавање резултата рада. Такав предлог није прихваћен, и на седници Управног одбора која је одржана 08.12.2006. године пословодство је повукло свој предлог.

Све напред наведено наводи на закључак да само налажење нових тржишта и радикалан заокрет у унутрашњој организацији фабрике, која би од сваког запосленог извукла максимум на сваком радном месту, би нам дао за право да верујемо да има светлије будућности за запослене који су се определили да деле судбину фабрике.

СТАТУС - ПРЕ СВЕГА

И за нас је још једна година у којој је најважније било пружити помоћ. Направљени су минимални помаци, али не такви да бисмо били спокојни. Највеће добити у 2006. години су набавка 11 нових машина и запошљавање младих. Истина о пословању наше Фабрике није лепа, како то појединци покушавају да прикажу. Подаци су неуморљиви, приходи од продаје робе једва покривају нето плате. Пред нама је још једна тешка година. Свако ко има одговорност према 2724 људи у овој Фабрици, мора им рећи истину.

Протеклу годину карактерисала је стабилност тржишта ловачко-спорктског оружја (ЛСО), пре свега америчког тржишта. Ипак, па 3,2 милиона долара које смо тамо зарадили је само 20 % потреба Фабрике и то ако заборавимо на инвестиције. Уз помоћ државних субвенција и наплатом дела "старог дуга", пруживели smo.

Тржиште наоружања и војне опреме, хировито по својој природи, није давало очекиване резултате. Влада која оличава Државу није показала интересовање за наше пословање, осим када је делегирала управљачке структуре.

Како даље? Шта нас очекује у наредној години? Наредна, 2007. година биће за Крагујевац судбински важна. То је година у којој мора да се оконча приватизација. Имајући у виду мали степен извршене приватизације у Крагујевцу, реално је очекивати да ће се применом закона у свим неприватизованим предузећима, посегнути за стечајем. Застава оружје а.д. неће имати такву судбину, јер се Влада није одредила да приватизацију одбрамбене индустрије (у даљем тексту ОИ). Неспокојство изазива, заправо одсуство стратегије према овој врсти индустрије или нам се то само чини да је нема. Наши производи су на режиму дозвола, њихов пласман је

Држава мора да обезбеди инвестиције и да управља као добар домаћин

Одбрамбена индустрија мора имати статус сличан ономе који имају јавна предузећа.

повезан са међународним положајем земље. У бомбардовању су уништени најмодернија опрема и зграде, зуб времена је свуда оставио траг. Када се то зна, онда само, лошим намерама може да се противучи став Владе да морамо да послујемо тржишно..

Шта морамо да радимо? Учинимо могуће.

Организујмо се у фабрици боље, то мора да буде много боље и ту је пресудна улога пословодства. У пословном плану повећати учешће ЛСО, без обзира што је профит мањи него код НВО, али је сигуран. Али како обезбедити неопходне инвестиције и како обезбедити стабилност у раду? Привреда у Србији се опоравља кроз приватизацију, добијају се инвестиције, нови програми и укупљају се у светску утакмицу. Ако то држава неће да учини са ОИ, шта заправо хоће, ако не чини ништа. Логика нам говори шта заправо хоће. Сами не можемо учинити све што је потребно. Зато се што пре морају започети разговори са Владом о статусу ОИ. То значи да се за ОИ мора тражити статус сличан оном који имају јавна предузећа. Једино тако се може обезбедити стабилност и уредност зарада када не добијете дозволу за извоз а немате домаће тржиште. Тако би и они који дају дозволе били заинтересовани да реално процене могућност извоза.

Држава, ако жели ОИ у свом власништву, мора да обезбеди инвестиције и да управља као добар домаћин. Сада то не чини. Без оваквог статуса не можемо, ако Влада то неће и неће приватизацију, онда је јасно шта хоће. Само ми смо живи људи у Фабрици зарађујемо за живот и зато морамо да се боримо за њу, знањем, радом, жртвовањем, одрицањем, али и синдикалним организовањем које очува у протеклој деценији ово што се данас зове Застава оружје. **ЗАТО ЗА НАС ИМА НАДЕ !!!**

Југослав Ристић

Издавач: Синдикална организација Застава Оружје. За Издавача: Југослав Ристић, Главни уредник: Катарина Јаковљевић, Сарадници: Драган Стаменовић, Сања Антонијевић, Јасна Милановић, Душица Радуловић, Алекса Грковић, Милован Ључић, Помоћник главног уредника за техничку припрему: Невен Петровић, сарадник: Верольуб Јецић, насловна страна: Милош Поповић, илустрације: Зоран Ивановић стр 18, фотографије: Радосав Миладиновић, Адреса: Трг Тополиваца 4, Тел./факс: 034/323-059, e-mail: sindznp@verat.net WEB: www.oruzari.co.yu

Крај пословне године

мр Драгољуб Грујовић, директор Застава оружје АД

Осврт на пословну 2006, са акцентом на задњи квартал?
Пословна 2006. година је започета врло ефикасно. Већ 3. јануара почели смо да радимо у производњи, у врло тешким условима, на ниским температурима, а крајем јануара и у фебру-

мр Драгољуб Грујовић

ару имали смо конкретне резултате. Максимално смо улагали у производњу и већ у јуну смо имали испуњење плана са 100%, односно око 50 милиона готовине за материјале ресурсе, укључујући и енергију. Друга половина године карактеристична је по томе да нисмо успели да продамо оно што смо произвели, пре свега зато што је војно тржиште лимитирано одређеним политичким одлукама. Наша држава има удела у томе, јер је још од јуна забранила извоз у једну од земаља бившег Советског Савеза. Трудили смо се да додатном продајом и изналажењем других могућности, држимо одређени темпо у реализацији. Основни циљ је био обнављање производних капацитета, тј. набавка обрадних центара и обезбеђивање зарада запослених на време, а у складу са републичким нивоом. Наставићемо да зараде обезбеђујемо на време, али је јако важно да се редовно обезбеђују ресурси за производњу, како не бисмо поступали са монтажама и реализацијом. Пласман великор "стока" војних производа, још нисмо решили, али имамо изгледа да у наредним данима потврдимо два велика уговора за мисије УН, који ће обезбедити даље функционисање фабрике.

Компанија Ремингтон и планови за наредну годину

Цивилни програм у 2006. години карактерише стабилна производња и реализација на нивоу 100%. Што се тиче пласмана ЛСО, да смо могли више направити, задовољили бисмо више купаца у Европи. Имали смо јасне рокове за Remington и пошто је то прва година сарадње на комерцијалном плану, било је важно да испоштујемо све обавезе. Половином децембра у Крагујевац ће доћи председник компаније Remington и компаније US Sporting Goods, и можи ћемо реалније да сагледамо планове за следећу годину. Компанија Remington, већ нам је упутила, у писаној форми, прегледе испорука за следећу годину и они су увећани за производе који су развијани ове године, а то су ловачки карабини од нерђајућег челика. Уговор ће бити потписан половином децембра и биће дефинисани и други облици сарадње. Задовољни смо сарадњом са Remingtonom и на пољу трансфера знања, јер смо добили подршку да освојимо производњу карабина од нерђајућег челика, пре свега да развијемо производе, јер су нам биле доступне њихове технологије ових врста производа. Поступили смо по инструкцијама менаџера Remingtona, направили ЛК од нерђајућег челика и они су управо на тестирању у њиховим погонима. То је један од примера да је та сарадња врло корисна. Има и других примера. Заједнички смо усагласили и техничке захтеве за постојеће карабине. Иако смо више година извозили у Америку, тек сада смо усагласили своје производе са SAMI стандардом САД. То није утицало на рокове. Екипа наших стручњака брзо је реаговала. Председник Remingtona, господин Милнер приликом посете фабрици у јулу месецу, у излагању на Управном одбору, похвалио је технички тим и менаџмент наше фабрике.

Конечно наша држава улази у Партнерство за мир. Раците нам шта то значи за нашу фабрику?

Мислим да је за Заставу оружје и предузетија попут нашег, улазак у Партнерство за мир важан, као предворје Нато алијансе. За нашу фабрику то значи да у разговору са светским компанијама, посебно америчким војним компанијама, направимо помак у преговорима. Преговарали смо и у току ове пословне године, али није било могуће направити конкретне пословне аранжмане, управо зато што наша земља није у Партнерству за мир. Сада је тај услов испуњен. Пословодство ће наставити започете преговоре са западним војним компанијама. Фабрика Застава оружје може понудити потенцијалним партнерима производњу компоненти, склопова, комплетних оруђа

из артиљеријског програма (транспортери, борбена оклопна возила) и наравно стрељачко војно оружје. Наша фабрика и сада има заокружен технолошки процес за производњу војног програма оружја и оруђа, међутим поседујемо знатно веће производне капацитете, него што их користимо. Њих можемо понудити потенцијалном партнерију. Партнерство за мир значи даље интегрисање са светом и шансу да у нашу земљу стигну нови инвеститори. За нашу фабрику отвара се могућност инвестирања у производњу енергије, снабдевање водом и сл. Шта бисте поручили запосленима на прагу Нове, 2007. године?

Запосленима обећавам да ћемо у наредној години направити помаке, како у модернизацији фабрике, тако и у стварању бољих услова за рад и наставак процеса које смо започели ове године у изналажењу могућности за пласман војних производа, односно тржиште УН и мировних процеса. У томе ће нам помоћи улазак у Партнерство за мир. Желим да свим запосленима пожелим да Новогодишње и Божићне празнике проведу у миру и да у наредној години сви заједно

Основни циљ ... обнављање производних капацитета ... и обезбеђивање зарада запослених на време

имамо исти циљ. Направили смо помак у производњи и побољшању имена Застава оружја у земљи и у свету. Да заједнички наставимо у том правцу!

Јасна Милановић.

Наслови и поднаслови из чланака у вези наше Фабрике и синдиката

Sledeće nedelje pregovori o nadoknadi štete izvoznicima oružja

Rukovođenje nacionalnim i državnim interesima

U Zastava oružju šokirani odlukom Vlade Srbije da toj fabriči ne nadoknadi štetu od 2,7 miliona dolara

Zašto embargo i na izvoz u Jermeniju

Strana 11

Spora dinamika izдавanja izvoznih dozvola

СИНДИКАТ "ЗАСТАВА ОРУЖЈА" НЕЗАДОВОЉАН ЗБОГ ГОМИЛАЊА ЗАЛИХА ПРОИЗВОДА

ЛЕЖИ ШЕСТ МИЛИОНА ДОЛАРА

Оружје конкурентно на светском тржишту. Угрожена егзистенција запослених • указују синдикалци

Filmska slava

Oružje koje se pravi u Kragujevcu koristiće je za mnogo filmova, ali je možda najveću slavu doživeo u kulturnom filmu „Lovac na jelene“. Svi pamte scenu u kojoj glumac Robert de Niro uni po planinskim preplanima jeleno kopčko. Karabin koji nosi i kojem nekoliko puta drži na nituru prepeku životinju, a na kći ponaruđa poklonjenje živeli i putem je do pobedne ještice bio „Zastavu“ proizvod. To je jedan od prvih modела karabina koji se pod nazivom „mark 10“ proizveo u Americi.

► Kragujevački oružari su jedinstvenom tehnologijom stvorili prvi srpski brand, a roba im se prodaje u mnogim zemaljama

ДРЖАВА ДУГУЈЕ 58 МИЛИОНА

Оружари подсећају да од 4,5 милијарди динара, које је држава дала привреди на име субвенција, за одбрамбену индустрију није дат ни динар. Влада, из ових фабрика, за ову годину није набавила ништа ни за полицију ни за Војску. „Застава Оружју“ држава дугује 58 милиона долара.

Traže kvalitet gledaju cenu

Šta je to što kupci širom Svetla vole kod oružja koje stiže iz Kragujevca? Na to pitanje nije lako dati odgovor, jer su retki srpski proizvodi koji su pozinati van granica naše države. A oružje koje pravi „Zastava“ je, bez sumnje, pravi domaći brand, марка ценjena, поштована i tražena.

Karabin za 38.000 evra

U „Zastave oružju“ već vi deset godina raditi i raditi se za lojalno obavljanje. Tu se konstruiše, peče i proizvodi gornji i rezervni delovi za vojsku i policijske snage, a takođe i za civilnu policijsku i vojnu opremanju. Karabin za 38.000 evra je kompanija koja je predstavila novi model za civilne potrebe.

Amerikanci poludeli za srpskim oružjem

*Zastava Oružje traži od države kompenzaciju izvozne štete
Otkup naoružanja namenjenog Jermeniji*

ВЕЉКО КАДИЈЕВИЋ члан Управног одбора

ВЕЉКО КАДИЈЕВИЋ, члан Управног одбора Застава оружје АД
-бивши генерални секретар Атлanskог савета
-бивши саветник Министра одбране за питање реформе

Пре Застава оружја АД нисам био ни у једном Управном одбору, и ту сам дошао по логици, тада сам обављао дужност саветника Министра одбране за реформу, и пошто је увек био један члан из Министарства као представник државног капитала, ја сам се тако нашао у ЈО. Сада сам, у другом мандату, члан Управног одбора као представник запослених.

Заиста сам изузетно позитивно схватио и фабрику и тај посао и уопште улогу коју ЈО треба да има у једној фабрици која је још увек друштвена, иако сада носи тај назив АД, реално говорећи фабрика није прошла кроз тај процес власничке трансформације, она је још увек негде између.

Нисам осетио ниједног тренутка да је неко на ЈО дошао из формалних разлога, нити сам осетио да има неку другу мотивацију, сем да помогне фабрици. Значи, нити материјална мотивација, нити мотивација у смислу да је то нека одскочна даска за нешто, јер то реално није.

Сви које раде у ЈО, без обзира да ли су то људи који су ван фабрике, или који су из састава запослених, су људи који желе најбоље фабрици, који огроман труд улагу да се у изузетно тешким економским условима у којима функционише наменска индустрија, па и Застава оружје АД, да покушају да се фабрика извуче из једног статуса у којем није реално на сопственим ногама, стања у којем је овисна о пуно чинилаца. Један део је на локалном нивоу, фабрика је овисна о енергентима, води, струји, зависи од делова Заставе, до тога да има велике проблеме који су везани за функционисање државног апарату који се рефлектују на саму Заставу, а то се односи на области система одбране који сопствену наменску индустрију не препознаје као нешто што му је потребно, и што мора да негује, гаји, да би одатле вукао за себе корист.

Ако систем одбране не схвата да му је најбоље да користи сопствено оружје, сопствену наменску индустрију, он има проблем јер ће веома брзо тај систем одбране и сама држава доћи у један завистан положај, а то у стратешком смислу за државу није добро.

Са великим проблемом се сучавамо у делу који се односи на разумевање државе према извозним активностима наменске индустрије, па и Застава оружје, јер држава не схвата колико је значајно да брже реагује у смислу одобравања дозвола, у смислу подршке за извозне програме, и у смислу финансијске подршке за извозне програме, као и финансијске подршке за пројекте који се односе на модернизацију фабрике, јер фабрика као и сваки систем, њене машине имају неки рок трајања. Технологија у свету се брзо развија и у Застави долазимо у ситуацију да не може сама фабрика да исфинансира своју модернизацију. Држава мора да помогне.

Понекад је боље да држава финансира у машине, у технологију, него што даје субвенције за плате. Кинеска пословица каже: "Ако хоћеш човеку да помогнеш онда немој да му купиш рибу, него му купи штап за пецање."

Пословљање у Застава оружје АД је изузетно стежано јер фабрика, и уопште наменска индустрија, су пред једним великим искушењима, да ли ће уопште опстати, и можда у овом тренутку држава још није донела одлуку шта са наменском индустријом, да ли ће она или у приватизацију, да ли ће их претварати у јавна предузећа. Према новом Уставу више немамо државну својину, имамо само приватну, задржну и јавну. Тешко је поворовати да ће држава та претворити у јавна предузећа.

Према томе, нека врста приватизације је свакако ту пожељна, али, чини ми се да држава тога још увек није у потпуности свесна. Имамо проблеме, то је када вас држава не препозна да вам треба помоћи. Она вам, с једне стране, каже: "Не рачунајте на домаће тржиште,

идите на страно тржиште." А, када ви кренете на страно тржиште, онда се догоди да пре фабрика произведе него што добије дозволу, што није нормално, јер не би смела државна Министарства да буду важнија од фабрике. Они треба да буду сервис да би фабрика добила папире, да може да извезе, јер производ и извоз су снага сваке државе, и ако се то не препозна и то не поштује, имамо у држави озбиљан проблем. Овде је лакше увести нешто, и за то процедура се завршава за пар сати, а да би изvezли треба нам минимум 60 дана за било који производ Застава оружје, и без те процедуре од 60 дана ми не можемо ништа извести.

То су потпуно поремећене релације, као и у делу који се односи на чињеницу да не може држава очекивати да Застава оружје продаје своја средства, своје производе, а да ти производи нису уврштени у наоружање ове војске. Свако у свету нас пита ко користи напр. пушку М 21, ми кажемо да је нико не користи, а они постављају питање: "Како да је продате нама ако је не користите ви?" А потпуно је сулудо да држава која је уложила новац у развој то пушке неће да купи.

И ту не може бити оправдана никаква штедња, никаква трансформација или реформа војске, јер је то нешто што мора бити укалкуписано. Војска мора показати интересовање, ако не може да купи 50.000, мора да купи бар симбolicno 500,1000 пушака. То мора одржавати на једном константном годишњем нивоу да би показала разумевање, да би показала интерес, да схвата шта значи њена наменска индустрија.

Управни одбор је заиста једно тело, једно место где се преламају клучне одлуке које пословодство заговара у фабрици, то је такође место где се преклапају интереси пословодства и Синдиката и то је један катализатор и једна вага где се између интереса пословодства и интереса радника с једне и с друге стране, покушава да се успостави један баланс да би се сви интереси, на неки начин, задовољили, а да то буде у крајњем интересу фабрике и њеног просперитета.

Ја сам у Управном одбору већ три године, други мандат, и чини ми се да смо успевали да све ове недаће и све ове непогодности, све ове несугласице које и унутар фабрике постоје, да све балансирамо и да одржавамо један ритам. Мислим да улазимо сада у фазу када ће бити врло тешко фабрици да послује јер је већ финансијска ликвидност фабрике доведена до једног напетог стања, и без разумевања државе ће бити врло тешко да се фабрика извуче, да добре на зелену грани, јер ми не можемо тако лако склопити посао са иностранством.

Овде циклус производне траје месецима, и ако сте ушли са планом да производ продате некој држави, а наша држава каже да то није њен интерес да се прода тамо, онда ми не можемо да држимо те производе у магацинима већ држава ту мора нешто да уради. Ми смо то произвиде, рад је уложен, плате се исплаћују за тај рад, а ми средства нисмо продали. Значи, држава мора показати интерес иначе ће и Синдикат и пословодство бити принуђени да предузму и радикалније мере према држави, радикалније захтеве јер ће се у супротном фабрика заиста налазити пред озбиљним проблемом, ако држава не помогне.

У Београду, 28.11.2006 Катарина Јаковљевић

ЗДРАВСТВЕНИ БИЛТЕН ЛЕКАРИ ОБЈАШЊАВАјУ:

Спондилоза, главобоље и дискус хернија

У прошлом броју наш синдикални часопис је писао о хипертензији (високом притиску). Сада смо у посети још једном врсном и познатом стручњаку из области неурологије. Да сазнамо нешто више помогао нам је неуропсихијатар Завода за здравствену заштиту радника, доктор медицинских наука, др Слободанка Поповић. Наш саговорник бави се патологијом неурологије и психијатрије 22 године.

Неурологија је наука која се бави оболењима централног и периферног нервног система који су изазвани физичким разлозима (повредама), затим интоксицијацијама (трованима), деловањем вируса, а постоји и низ болести изазваних генетским узрокима и дегенеративним процесима у оквиру централног и периферног нервног система. Генетске болести су заступљене у мањем проценту али су веома значајне у смислу излечења. Физички узроци ових болести су бројни и могу оштетити врло осетљиве структуре мозга и периферних нерава (повреде у саобраћају или у раду на пример). Физичке озледе могу бити проузроковане претераном топлотом (топлотни удар), а исто тако и претераном хладноћом, рецимо на радном месту, лоше утиче на ниво циркулације. Лоша циркулација погоршава снабдевање крви хранљивим материјама осетљивих структура централног нервног система. Мозак троши 30 % укупне количине крви и 30 % кисеоника у односу на тежину организма а сам чини 6 % тежине целокупног тела човека. Уколико је снабдевање крви отежано он три алиш него остали делови тела.

Што се кичме тиче она јеносач тела и главе. Кроз кичмени стуб пролазе нерви. У кичменим пршиљеновима налазе се крвни судови који снабдевају крвљу екстремитете, руке и главу из вратног дела, а из доњег крсто-слабинског дела снабдевају ноге. Сви патолошки процеси из поменутих делова могу довести до низа тегоба. Тегобе зависе од степена оболења а и од радног места оболелог. Блажи облик спондилозе је дегенеративно оштећење кичмених пршиљенова изазвано променама на самој хрскавици која облаже кичмени део пршиљена. Промене могу бити без икаквих симптома али постоје категорије људи који имају тешкоће без обзира на врсту радног места. Међутим људи који раде у неповољним микроклиматским условима, повишене влаге, превелике топлоте или хладноће имају већи ризик да им се стање погорша. Посебно треба избегавати у случајевима тих болести ношење или дизање већег терета јер тако оштећени пршиљенови врше притисак на нервне корене посебно у красно-слабинском делу, па се као компликација неког процеса јавља оболење познато под именом дискус хернија. То заправо значи померање једног еластичног колута који се налази између 2 пршиљена при чему језгро централног дискуса улеће у кичмени канал и притиска нервне корене, такође и кичмену мождину. То се манифестише снажним боловима и неопходан је дужи третман лековима, физикална терапија и бањски третман, а у тежим случајевима мора се радити оперативни захват. Радна способност је умањена. У периоду болова неопходно је мириовање и топлота. Када се бол смири пациент иде на физикалне процедуре које олакшавају бол и повећавају снагу мишића, поправљају еластичност потпорног апарате и после 6-8 недеља човек је способан да се врати на посао али проблем није трајно решен. Терапија се одређује према степену оштећења. Терапија лековима је усмерена само на бол. Излечење у смислу регенерације (обнављања) коштано зглобних делова

ДОКТОР МЕДИЦИНСКИХ НАУКА, др Слободанка Поповић

скоро да не постоји. Постоје препарати који оправљају хрскавицу. Бање су специјалан третман кроз деловање минералних вода и подводних масажа али и ту нема потпуно излечења већ само санирања. У отежаним условима рада последице су неминовне. Потребна је консултација са референтима заштите на раду као и предузимање свих заштитних мера.

Што се тиче главобоље, то је широко питање и потребно је знати узroke. Главобоља је пратилац низа телесних оболења, пре свега високог притиска, отежане циркулације, оболења синуса, смањене отприлике виду, болести крвних судова, анемије, дијабетиса. Такође и спондилоза изазива главобољу. У најгорем случају то може бити симптом тумора мозга. Битно је знати да јачина главобоље нема правила. Најчешће су психогене главобоље где је појачан тонус главе и врата. Та затегнутост мишића изазива такозване тензионе главобоље. Оне могу бити веома јаке и лече се психотерапијом, саветима и лековима за опуштање мускулатуре. Узроци се одређују читавим низом испитивања. Ако је главобоља ретка и блага може се узeti лек против болова и без лекара ако је учестала онда се мора ставити на дијагностику. Стрес има значајну улогу. Жivot је стресан и одувек је то био мада и сами производимо стрес. Организам је снабдевен одбрамбеним механизмом који се добија рођењем и у зависности од тога и различито функционише. Организам је у начелу добро конструисан и у стању је да поднесе велике притиске и крупне проблеме и да их разрешава. Стрес је опасан али је део живљења. Ко није у стању да се са њим избори клизи у различите форме тешкоћа, неуспешан је у тој животној борби, оболева и мора да се лечи.

Врло је битан здрав начин живота, избегавање лоших навика попут алкохола, цигарета, претеране хране и недакватних радних услова. Треба спавати до-вовољно. Неопходно је конзумирати што здравију храну. Оболели треба да буду под редовном неуролошком контролом лекара опште праксе. За све људе је неопходно да бар једном годишње ураде један лабора-торијски преглед, рендген плућа и интернистички преглед. Ако узимају лекове да то чине у сарадњи са својим лекаром. Савет и порука радницима ове фабрике, још једном понављам, је да обављају редовне контроле и да пре свега поштују основна правила здравог живота.

ИМА ЛИ НЕШТО НОВО :

Уштедимо фабрици да би свима било боље

Има ли нешто ново у нашем понашању, у нашим наравима, у нашем односу према предузети? Да ли и даље важи неписано правило "СВАЧИЈЕ - НИЧИЈЕ", а кад уочимо могућност да малкице ушићаримо онда смо "то све овим рукама крваво градили"?

Зашто нисмо прави домаћини према ономе што храни нас и наше породице? Ево једног примера, што би рекли, "за размишљање..."

Знамо да је за добро функционисање производње неопходан и добар унутрашњи транспорт. Да би све било, како западњаци кажу, JUST IN TIME - тачно на време! Од некад великог броја карета за унутрашњи транспорт је мало преостало: још по две велике и две мале електро карете распоређене по целији фабрици зависно од потреба. Као и за свако превозно средство и за њих је неопходно погонско гориво, а гориво им је - **стрјаја**, тј. акумулаторско пуњење. Ми то пуњење обављамо екстерно-свакодневно у Застава транспорту где на име трошкова месечно издавајмо 20.000 динара по транспортној јединици. Значи 80.000 динара месечно тренутно. Такође, у виду је и испорука још једне електро-карете, а због законских ограничења да у погону Лакирнице сме да послове обавља само електро виљушкар а не дизел (моторни), и куповина једног електро виљушкара.

Подаци су добијени љубазношћу
Зорана Милошевића, начелника
транспортра

Ско гориво, а гориво им је - **стрјаја**, тј. акумулаторско пуњење. Ми то пуњење обављамо екстерно-свакодневно у Застава транспорту где на име трошкова месечно издавајмо 20.000 динара по транспортној јединици. Значи 80.000 динара месечно тренутно. Такође, у виду је и испорука још једне електро-карете, а због законских ограничења да у погону Лакирнице сме да послове обавља само електро виљушкар а не дизел (моторни), и куповина једног електро виљушкара.

Укупно шест јединица за пуњење или 120.000 динара месечно. 1 500 ЕУР!

Уређај, односно опрема за пуњење две електро јединице кошта, према понудама, око 65000 динара. Уз то је потребан и неки минималан простор за смештај те опреме. За четири електро јединице то би значило 130 хиљада динара. Уплата на годишњем нивоу Застава транспорту је близу милион динара, а са новим куповинама биће и 1,5 милиона динара?!? Уштеда је скоро десетострука !!!

Инвестирањем у ову опрему би знатно смањили своје месечне трошкове и упослили још два - три радника који су технолошки вишак. Мало ли је?

Инвестиција је очигледно исплатива већ после месец и по дана. Једна понуда је стигла и ту сестало.

Неке од преоссталих карета унутрашњег транспортра

Треба кренути даље. Да би били добри домаћини и да коначно направимо узорно домаћинство. Да ли би се овако понашали да је фабрика наше власништво?

Размислимо о томе ...

Драган Стаменовић - Фрца

СЛИКА НАШЕ СТВАРНОСТИ

У животу свакога човека постоји тренутак у коме себи постави питање "шта би било да је било".

Мени се то дешава сваки пут док пролазим поред некадашњег погона, а сада рушевине, претрпаног гомилом виљушкара и карета. Непокретни, на киши,

Такозвано "гробље карета"

често и на снегу, делују тужно, изгубљено, заборављено од свих. А ипак има и нас који се сећамо неког другог времена, када су та возила јурила фабриком пуном радника, смеха, радости, једном речју

- живота. Гледајући их, питам се нису ли она тужна асоцијација на сва ова збивања око нас, нису ли она одраз стања у коме се налазимо и оно неизбежно са забиљом постављено питање, шта нас то чека. Сведок њиховог пропадања и успомена које ме прожимају, помислим тада "Има ли некога да их врати у живот или их пак замени за нове, млађе". Свестан да свему кад тад дође некакав крај, тужно је гледати како годинама, без потребе, пропада нешто што би вероватно, могло да се искористи паметно у тренутку када нам је сваки динар неопходан. Зато, овим путем, позивам надлежне функције да искористимо тренутак да уклонимо овај "символ" пропадања и вратимо веру у неко ново, боље сутра. Нама старијима нека остану успомене, а младима који су се скоро запослили, будућност.

Александар Петровић - Саша
ОТПАД ИЛИ ЗАСАД НЕОПХОДНОСТ ?
ДАЉА СУДБИНА "ГРОБЉА КАРЕТА"

Даљу судбину гробља карета треба сагледати и у могућности отварања акумулаторске станице, где би у истом била и радионица за поправку карета а гробље карета би се користило као и досад за резервне делове. Наравно, неупотребљива средства (за комплетирање и поправку средстава у функцији) би требало уклонити и расходовати, односно продати у старо гвожђе. Отварањем радионице би такође уштедели јер смо сигури да сопственим снагама можемо одржати постојећи и касније неопходно проширени возни парк унутрашњег транспорта.

Драган Стаменовић - Фрца

Американац у Фабрици

са Чарлсом Ростоцилом разговарао Алекса Грковић

- За почетак, г. Ростоцил, како сте, шта радите?

- Добро сам. Као што видите, седим за столом и радим. - На чему радите? - На свом новом оружју. То ми је главна занимљеност у последње време.

- Морам да примиштим да још нисам видео нешто слично.

- Нисам ни ја, ха, ха, ха. У реду, сада озбиљно. Нисте ни могли да видите нешто слично, јер је ово нови тип оружја. - Откад та идеја да се упустите у конструисање новог типа оружја. Зар није ту мање - више све измишљено?

- Можда и јесте, али ово још није "Урбани борбени систем", како се пројекат зове, представља потпуно нов приступ. Његов циљ је да одговори на савремене облике ратовања, која се у приличној мери одвија у урбаним срединама, на малим растојањима. У таквим околностима, ово оружје ће, по мом мишљењу и искуству, показати боље резултате од свих постојећих система.

- Када очекујете да оружје буде готово? - Пројекат је практично завршен. Следи тестирање и евентуалне мање дораде.

- Како видите будућност овог оружја, у комерцијалном смислу?

- Својевремено је једна озбиљна фирма из Америке урадила анализу светског тржишта и изнела процену о потреби за оваквим оружјем. Ради се о неких 1,5 до 2 милиона комада.

- Лепа бројка. - Није лоша. Постоје и нека конкретна интересовања. Видећемо.

- Која је ту улога Заставе Оружја?

- Да изради металне делове и обезбеди услове за рад, на пројекту и тестирање оружја. Ми смо партнери у истом послу.

- Кад смо већ код нас, шта мислите о квалитету нашег оружја и уопште о пословању?

- Квалитет је на завидном нивоу. У односу на руско оружје, финална израда је, на пример, далеко боља. Што се тиче пословања уопште, нисам најбоље упознат, али имам неке савете, да тако кажем. Треба више улагати у развој и нове технологије. Нови производи, плаћење светских трендова, смањење трошкова производње. То је кључ успеха свуда у свету.

- Да ли сте пре доласка овде чули за Заставу?

- Не, никада. - Па откад онда у Застави, у Србији?

- Немам баш најбољи одговор на то питање. Сплет околности ме је повезао са Заставом на овом

пројекту и ето ме. Већ две године сам овде, живим и радим. - Са ким сте у Крагујевцу? Имате породицу?

- Наравно. Шесторо деце и двадесетдвоје унука. Овде сам са супругом и унуком. Он је са нама од малих ногу, тако да ми је практично као син.

- Ростоцили су, како видим, врло продуктивни.

- Ха, ха, ха. Па јесу, трудимо се.

- Па како вам је овде?

- Где? У Застави? - У Застави, у Крагујевцу, у Србији. - Добро. Осећам се стварно добро у Крагујевцу. Свиђа ми се атмосфера мањег, мирнијег града. Људи су фини, дружељубиви.

- Јесте ли задовољни сарадњом овде на послу?

- Јесам. Људи око мене су стварно добри, а и одлични су мајстори. Само што их ниста не разумем.

- Баш ниста? - Ниста. Стварно немам ни мало смисла за језике. - Па како се осећате у таквој атmosferi?

- Како се осећам... Они у паузама посла седе заједно, пију кафу, причају, смеју се, док сам ја са стране, јер ниста не разумем. То није нимало пријатно.

- Зар немате неког овде са ким можете да попричате и о обичним, људским стварима?

- Када се видимо, попричам са Алексом Младеновићем. Успевамо да се солидно споразумемо. Он је занимљив лик.

- Када нисте овде, како проводите време?

- Углавном сам кући. Радим, проводим време са породицом. Ниста посебно. - "Хвата" ли Вас носталгија?

- Не посебно. Ја сам Американац и волим Америку.

- MIS .... ZAR KOD VAS NISU ZA VREDNUĆU PRIMJENJUJE VISHIJA?
- RA HAKU MISTER, SRBIJA JE DOVOLJNA

али себе сматрам грађанином света, тако да ми живот овде одговара. Само ми мало смета језичка баријера.

- Не недостаје вам амерички начин живота?

- Па не баш. Уосталом, ни Америка није као што је некад била.

- Вероватно знате кроз шта су све прошли и пролазе људи у овој земљи. Тих проблема у Америци нема, или бар не у толикој мери.

- Није у Америци тако сјајно. Овде не стражујете да ће вас на улици неко опљачкали или чак вам угрозити живот, што тамо није случај. С друге стране, пошто имам проблема са здрављем, поуздано знам да су, на пример, лекови које узимам овде неких 50 долара месечно, док би у Америци то било 500. Тамо лепо пролазе адвокати, менаџери, лекари. Остали заражују много мање, док су трошкови живота превисоки за већину људи. Дакле, немојте да мислите да је тамо сјајно.

- Рекли сте да унук живи са Вама. Где иде у школу? Јел има овде неко друштво?

- Има друштво. Излазе, друже се. Иде у једну школу у Америци, преко Интернета.

- Кад сам сарадио код Вас кући, на вратима се поред супруге, појавила и једна мачка, а одмах затим и друга. Волите животиље?

- Ту су негде биле и друге две. Имамо и једно кученце. Ми смо један весело друштво.

- За крај, докле мислите да останете у Србији?

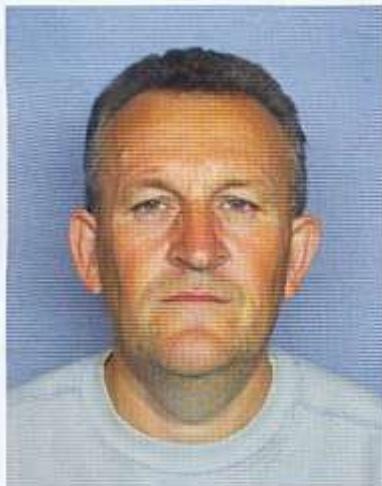
- Не знам, до даљњег. Можда купим и кућу, ха, ха. Као што реках, добро ми је овде.

- А, да. Где ћете за Нову Годину?

- Кући. Гледаћу телевизију.

Због боље информисаности наших радника, настављамо рубрику:

"Поставите питање синдикалу"

**Милан Стојановић -
БЕЛИ, председник
подружнице ПРЈ 31**

пуним радом, једва испуње дневне местима је извршена ревизија норме, и то би требало урадити на свим кључним местима.

У Синдикату ради и Комисија за услове рада, чији је члан и председник подружнице ПРЈ - 31. Прошле године је

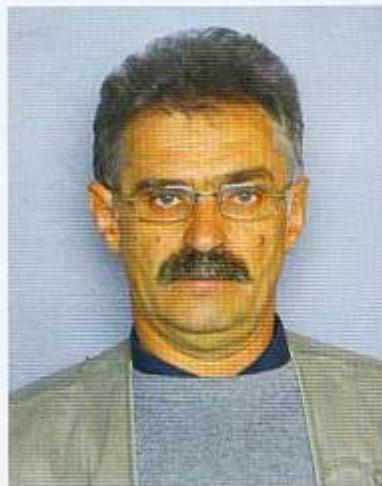
Као председник једне од већих производних целина Милан Стојановић је у Одбору Самосталног синдиката већ трећи мандат. Проблеми са којима се свакодневно сусрећемо у производњи су бројни. Улога председника подружнице је да, уз сарадњу са осталим члановима Одбора, заштити интересе свих запослених радника. Када је реч о ПРЈ - 31 посао је у пуном јеку. Ради се доста, а недостаје новац да би се прехраниле породице и да би се прешивело.

За "Ремингтон" сви послови теку нормално, и план ће бити реализован на време. По мишљењу Милана Стојановића утврђене норме у ПРЈ - 31 су доста велике, јер радници за радно време, задатке. На појединим

набављена ХТЗ опрема за производњу, и ове године је мало боља опремљеност неопходним средствима заштите. Услови рада у ПРЈ - 31 у једној половини погона су донекле задовољавајући, а у другој половини се могу назвати - немогућим. Сапуница се леди, и то говори довољно о томе како је радницима који раде у производњи, а понеки пут добију рукавице.

Милан Стојановић је посебно похвалио одлуку Синдиката и пословодства да се приме млади који ће радити у производњи, чиме ће се такође поправити старосна структура у фабрици. Посебно је истакао да би свако пожелeo да има овакве раднике, какве има "Застава оружје", као и Синдикат који никада неће изневерити запослене.

За крај, Милан Стојановић је свим запосленима у "Застава оружје" пожелео пуно здравља, среће, љубави, као и веће плате у Новој 2007. години.

**Радиша Милојевић -
председник подружнице
РЈ ОДРЖАВАЊЕ**

кому је најпотребнија.

Актуелна, односно свакодневна пословна проблематика у РЈ Одржавање је веома широк појам и између остalog и велико ангажовање представника Синдиката. Многе активности у нашој фабрици не могу да се рализују без директног

испуњавајући савесно своје задатке у циљу заштите права и интереса свих запослених. Радиша Милојевић је по други пут изабран за председника у РЈ Одржавање. Имајући у виду у вишегодишњу тешку економску ситуацију у фабрици и друштву, веома је тешко удовољити свим захтевима запослених у циљу побољшања услова рада и синдикалне помоћи најугроженијим појединцима из наше средине. Све активности Синдиката, мисли се пре свега на додељивање новчаних средстава за лечење или куповину лекова и других здравствених помагала, обављају се коректно, и при том се води рачуна да помоћ буде додељена

учешћа запослених у овој РЈ.

Извор свих проблема је недостатак новца за куповину оригиналних резервних делова, алата за монтажу и демонтажу, хронични мањак ХТЗ опреме итд.. Само захваљујући знању и ангажовању свих запослених, почев од стручних служби па до непосредних извршилаца, ова фабрика функционише.

Свакако најтежи и накомплекснији задатак је био поправити све што је могуће после бомбардовања и поново успоставити процес производње. Касније су уследила многобројна прегруписавања производња производних циклуса да би се пословало са што мање губитка.

Набавка нових машина је нада да ће ускоро све бити много боље на економском плану, а да ће бити довољно новца за нормално функционисање фабрике после вишегодишње кризе.

млади радници приступају
Самосталном синдикату

СИНДИКАЛНА ОРГАНИЗАЦИЈА
ЗАСТАВА ОРУЖЈЕ АД СВИМ
ЗАПОСЛЕНИМА ЧЕСТИТА
НОВУ 2007. ГОДИНУ

СИНДИКАЛНА ОРГАНИЗАЦИЈА ЗАСТАВА ОРУЖЈЕ